

קונטרס עטרת היסוד

דרשות ושיעורים בעניני פורים
שהוקלדו מתוך הקלטות של
מו"ר הגה"צ המקובל

רבי **נסים פרץ** זצוק"ל

מוסדות התורה
בית א-ל יכ"ץ

רח' מנחם 22 / הרצוג 43 בני-ברק טל' 03-5797491

אדר תשע"ב

דברי הצומות וזעקתם

תענית אסתר ומחצית השקל

נמסר במסגרת השיעור באוצרות חיים
יום ג' אור ל"ב אדר תשע"א

כתוב במגילת אסתר [פרק ט' פסו' כ"ט ואילך] ותכתוב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תוקף לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית וכו' לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם כאשר קיים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם דברי הצומות וזעקתם.

יש שואלים כיון שדברי הצומות וזעקתם לא היו אלא מחמת הגזירה שהיתה באותו הזמן שעל ידם עשו תשובה, ונעשה נס ונתבטלה הגזירה, א"כ כיון שנעשה נס אמאי הוצרכו לתקן לקיים על נפשם ועל זרעם דברי הצומות וזעקתם לדורות, בשלמא שאר התעניות שהם נתקנו על חורבן הבית, א"כ כיון שעדיין לא נבנה הבית לכך אנו מתענים גם בזה"ז, כיון שעדיין לא נבנה הבית, ושייך ענין סיבת התענית אף בזה"ז, אולם דברי הצומות שהיו בזמן מרדכי ואסתר מחמת הגזירה שריחפה על כלל ישראל, א"כ כיון שנתבטלה הגזירה למה הוצרכו לתקן כן לדורות,

ובפוסקים מבואר שטעם ענין התענית הוא כדי לזכור שהשם יתברך רואה ושומע כל איש בעת צרתו.

כח של צום הוא כח מיוחד, שבכח דברי הצומות וזעקתם, היה לבטל הגזירות, ובפרט שבצום זה מלבד ענין הצום יש בו גם את הענין מחצית השקל [הנעשה כמנהג בית א-ל דווקא ביום זה קודם המנחה], להכניע את קליפת העמלק שבדורינו, דדברים אלו הם דברים גדולים וסיוע גדול לביטול קליפת עמלק, וכן ענין קריאת זכור שתיקנו כדי למחות את עמלק, ואע"פ שאין אנו

יודעים מיהו עמלק, מ"מ אומרים חז"ל דכל הענין הנעשה בתענית אסתר וקריאת פרשת עמלק ומתנות לאביונים בזה עצמו אתה פועל למחיית הקליפה הנקראת עמלק, וזהו כוונת הפסוק והימים האלה נזכרים ונעשים, לומר שמלבד ענין הזכירה בימים האלה, גם נעשים בימים האלה אותם פעולות של מחיית עמלק, מחמת כל המעשים והפעולות שאנו עושים בימים אלו, אמנם אנו לא רואים בחוש אבל צריך לדעת שזהו עצמו פועל למעלה בשורש, וממילא גם למטה, ולכן דברי הצומות וזעקתם יש בהם חשיבות רבה, שמרדכי ואסתר רצו להחדיר לכל יהודי, שהנס של פורים הוא רק מחמת דברי הצומות וזעקתם, הפניה אל ה', וזה חלק בלתי נפרד מן הפורים, אנו פעלנו רק בתפילה אבל בעצם הקב"ה פעל את הכל, ע"י התפילה.

וצריך לידע שאותה הארה שהיתה אז – הקב"ה פועל באותה ההארה בכל שנה ושנה הן בתענית אסתר בכח דברי הצומות וזעקתם שזה התפילה לה' יתברך, [אף בשנים שהוא דחוי מ"מ קביעת חז"ל היא הקובעת את זמן ההארה ביום התענית כמבואר בחז"ל אתם אפי' מוטעים אתם אפי' שונגים אתם אפי' מזידים] והן בימי הפורים, ממילא מלבד שכל מי שמחוייב לצום שאסור לו לפרוש מן הציבור, מ"מ צריך להרבות בתפילה ולהתעורר לתשובה, דעי"ז התשועה באה, שהרי מאמין במי שברא את העולם, דעצם האמונה שמאמין בבורא עולם עי"ז זוכה שתבא לו הישועה, [אבל אם לא מאמין בבורא העולם אז גם הבורא מנהיג אותו לפי דרכי הטבע], וזהו שקבעו חז"ל לקבוע את דברי הצומות וזעקתם, להראות כי כשהאדם זועק אל ה' רואה ישועה.

דרך דוגמא אספר השבוע נסענו לבת ים לניהום אבלים עם בחור שלומד במסגרת השיעורים בהרצליה, תוך כדי הנסיעה סיפר לי דבר שלא ידעתי עליו כלל, הוא מספר לי שבאותו היום שעשו תענית וסליחות וגמרו את כל התהילים הוא גם השתתף איתם,

אני שלא ידעתי מהעניין, אמרתי לו מי עשה תענית וסליחות, הוא ענה לי החברה בהרצליה, קבעו תענית ואמרו סליחות ותקעו בשופר לרפואתי, ואני ראיתי בחוש איך שעמדו לי אותם תפילות וזעקות ונרפאתי ממחלתי בדרך גם ופלא, לפני כחודש חליתי מאוד ושכבתי במיטה וגילו לי דלקת ריאות חריפה, ביום ראשון באו רופאים לביתי והצריכו אותנו להתפנות דחוף לביה"ח, כל הלילה הוטרדתי בבדיקות שבסופם אישפזו אותי, לקראת יום חמישי בא הרופא לבודקני ביקשתי ממנו [מבלי שתדע המשפחה] שישחרר אותי מחר לשבת, ולמוצ"ש אחזור, הוא אומר לי תראה גם אני חושב כמוך קח כדורים ולך הביתה, אמרתי לו אם ככה שחרר אותי כבר היום [כדי שאספיק לקרא שמו"ת] הוא א"ל אני אתייעץ, אח"כ עוד לפני שהמשפחה הגיעה, אמר לי הרופא שסידרו לי את השחרור, ביום ראשון הלכתי לבדיקה אצל רופא המשפחה, ואמר לי שאינו מאמין למה שרואה בבדיקה אין זכר למחלה, והכל למעשה בזכות דברי הצומות וזעקתם שעשו אנשי השיעור בהרצליה, וזה לא רק ברפואה אלא זה בכל ענין וענין.

וזה מה שתיקנו לנו חז"ל דברי הצומות וזעקתם, לומר לנו את חלק הנס של פורים זה הכל מעשה שמים, זה לא אתה עשית, החלק שלך בנס, זה רק החלק של דברי הצומות וזעקתם, כח התענית וכח התפילה, ובפרט שאדם בזמן התענית לומד יותר מתפלל יותר, ובנוסף לכל, ענין הצדקה שיש בנתינת מחצית השקל, שיש בזה ענין של צדקה, ועוד שהרי מלבד ענין הצדקה שבו, יש בזה גם ענין של פדיון נפש, שהרי מבואר בהדיא בתורה שמחצית השקל הוא בבחינת פדיון נפש וכלשון הפסוק לכפר על נפשותיכם.

ועד כדי כך שמבואר שקטן שהתחיל אביו לשקול עליו פעם אחת שוב אינו פוסק, בחיד"א כתוב כל העובר על הפקודים, כל העובר

כל העובר, שצריך לשקול אף על עוברין, ויש בזה ענין גדול, ובפרט בקהילת בית א-ל יש על כך תפילה, וסדר לימוד מיוחד, לימוד מסכת שקלים, עם לשם יחוד מיוחד, [עמוד מ"ד בחוברת] [ומזכירים שם את שחלקו של מחצית השקל בעד השכינה, חלקו בעד ציון, חלקו בעד ירושלים, חלקו בעד העזרות, חלקו בעד חוב עצמו, חלקו בעד חוב משפחתו וכו' עיי"ש], ולאחמ"כ אומר את נוסח התפילה

מנהג בית א-ל ליתן בדיוק את המשקל של מחצית השקל שהיו נותנים בזמן ביהמ"ק, [משקל השקל הוא עשרים גרה, מחצית השקל היינו עשר גרה, כלומר עשר גרם כסף טהור] ועוד נהגו בבית א-ל ליתן את מחצית השקל באותם מטבעות כסף כמו שהיה נהוג בביהמ"ק ולא מן השקלים הנהוגים באותה מדינה, ולקיים סדר הלימוד הזה ביום תענית אסתר קודם המנחה, ואח"כ להתפלל.

ומרדכי יצא מלפני המלך

עוצמת האור שמתגלה ביום הפורים ועבודת היום

נמסר במסגרת השיעור באוצרות חיים
יום ג' אור ל"ב אדר תשע"א

אומרים בשם האר"י ז"ל כי יוה"כ כפורים, וצריך להבין הרי כולנו יודעים את חרדת הקודש האוחזת בכל אדם מישראל ביוה"כ אשר אין דומה לה בכל ימות השנה, וכיון שכן איך שייך להבין את דברי האר"י ז"ל כי יוה"כ כפורים, וצריך לידע דאין כוונת האר"י למשל ומליצה או בדיחה ח"ו אלא במציאות, דמציאות

ההארה שיש ביום הפורים אין אפי' ביוה"כ, דההארה שיש ביום הפורים היא הארה שאין כמותה בשום יום במשך השנה.

וצריך להבין מה הפשט בד' האר"י הרי כ"א מאיתנו יודע שאין מעלה יותר מיום הכיפורים, שהרי יום הכיפורים אין מעלה כמעלתו, הוא בחינה של יום השבת של כל ששת הימים טובים שיש, ואפי' נעילה שהוא המעולה שביום הכיפורים, מ"מ אף היא עצמה היא רק כפורים, דהיינו הארתה מפלה לעוצמת ההארה שיש ביום הפורים, ואין לך יום בשנה שמגיע בעוצמת הארתו כיום הפורים?

ובאמת דענין זה של גודל ההארת ימי הפורים מרומז בעצם שמו של היום הנקרא פורים ע"ש הפור, כמבואר במגילה שהמזן הפיל פור הוא הגורל, והכוונה בזה לרמז כי כמו שיש מציאות שאדם יכול לעבוד עבודות מזדמנות שנותנות ריוח גדול המכניסות פרנסה בסכום גדול, או אפי' עבודה קבועה שמכניסה סכום גדול כל חודש, מ"מ אי"ז דומה למי שזוכה במפעל הפיס בסכום אנדי, דגורל מזכה לאדם דבר שלא ע"י בחינת עבודתו או מעשיו, כך גם כל ענין הפורים הוא בחינת פיס גדול, משפיע הארה בעוצמה גדולה מאד שלא לפי מעשיו, ומי שזוכה לכך הארה זו יכולה להשפיע עליו לכל השנה, מה שאין יכול להשיג כן במשך כל השנה כולה, כיצד ניתן לבאר זאת?

בעצם יום הפורים יש לנו את חלק התפילות שזה ערבית שחרית מנחה, וקיום המצוות שסידרן הוא למה שמבואר ברש"ש, מגילת אסתר, ולאחמ"כ מתנות לאביונים [שהרי עיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה כמבואר בחז"ל, דמשמע שיש לזה שייכות עם קריאת המגילה – ומטעם זה נותנים את המתנות לאביונים מיד לאחר מקרא מגילה], לאחמ"כ משלוח מנות, וסעודת פורים.

אומר האר"י ומסביר דבריו הרש"ש [ולולי ד' הרש"ש היה אפשר לבאר כוונת האר"י באופן אחר] דהארה יוצאת ובוקעת מן השמים בדרך של נס, א. היא בעלת עוצמה מאוד, ב. היא יורדת מהגובה הגבוה ביותר עד עולם העשיה, כלומר שתי נקודות א. עוצמת האור, ב. שיורדת מהמקום הגבוה ביותר, [דלא כעוצמת האור בשבתות וימים טובים שמשפיע במשך כל השנה מעולם האצילות, אלא כאן יורד האור מרישא דלא אתידע] עד עולם העשיה, ואומר הרש"ש דההארה הזו מתגלה בתפילה, [ולקמן יתבאר היכן בתפילה].

ונלענ"ד שזה שייך לשלושת התפילות דעיקר העבודה בשחרית כיון שזה הכלים הפנימיים, וזה עיקר העבודה, אולם יש כמה דיוקים שזה מתגלה גם בערבית שזה עבודה בכלים החיצוניים, וגם במנחה שזה עבודה בכלים האמצעיים, [שהרי כל אור נחלק לפנימיות וחיצוניות], אולם האור כיון שבא ממקום כ"כ גבוה, מיד כשמגיע לעולם העשיה האור רוצה להסתלק מיד, [כעין שנתבאר גבי חנוכה דהאור מאיר עד עולם העשיה ומיד רוצה להסתלק] אלא שאנו תופסים אותו לכל היום ע"י קריאת המגילה, דמצות המגילה היא מצוה בדיבור ומצוה בדיבור היא מצוה גבוהה מאוד, אז אנו תופסים את האור ע"י מקרא מגילה, ובעוד האור בתוקפו מיד תיכף לקריאת התורה [אומרים אשרי ובא לציון עד ואתה קדוש] אנו תופסים את האור בקריאת המגילה.

וכן בענין תיקון החיצוניות [דאטו בחינות החיצוניות מילתא זושרתא היא לגבן], באו חכמים ותיקנו מתנות לאביונים ומשלוח מנות, וסעודת פורים, ובערכין יש לומר שהמתנות לאביונים והמשלוח מנות מתקנים יותר בנה"י ובחג"ת, אולם הסעודה היא במדרגה יותר גבוהה ומתקנים בה בבחינת הג"ר שהרי אכילה ושתיה [זהו נוטריקון אכל י-ה שת י-ה] הארה גבוהה יותר מן המצוות של מתנות לאביונים ומשלוח מנות.

ובענין התפילה זה בעצם דבר שאנו לא כ"כ פועלים בו, אלא רק חסד מהשי"ת שיש בו התפרצות של אור מגובהי מרומים שמתפרץ ויורד עד עולם העשיה, ואור זה גבוה מאוד שמגיע מעולם העליון [עטרת היסוד דאבא] עד הקליפה של המן למטה מעולם העשיה ומתגברת עליה, ואנו תופסים את ההארה הזו.

וכ' הרש"ש קיבלתי עלי כמעט בקבלה גמורה לטעמים הכמוסים עימדי לעשות הסעודה תיכף לאחר שחרית בעוד האורות בתוקפם, ולא לאחר מנחה שההארה היא בכלים האמצעיים, [מכאן יש לדייק שהאורות נשארים במשך כל היום].

ויכול להיות לענ"ד בדרך אפשר שסיבת הרש"ש היא כיון שמשלוח מנות ומתנות לאביונים והסעודה הם כולם מצוות מעשיות, ובחינתם תיקון החיצוניות, ואין תיקון של חיצוניות במנחה, לכך התיקון צריך ליעשות דווקא בשחרית בזמן שנעשה התיקון בכלים הפנימיים, כדי לתקן את בחינת החיצוניות דפנימיות של הכלים הפנימיים, ולא רק את החיצוניות דכלים אמצעיים.

ובזה יש להבין מ"ט בערבית של פורים אין משלוח מנות ומתנות לאביונים? משום דבערבית ובמנחה התיקון נעשה רק בכלים הפנימיים דכלי החיצון וכלי האמצעי, ובמצוות אלו אין נעשה תיקון אלא רק בחיצוניות של בחינות הכלים, וא"ת למה אין קוראים המגילה במנחה, כיון דאז התיקון נעשה בבחינת הפנימיות, ומגילה היא נמי בחינה פנימית וכמושנ"ת? צ"ל דאין ענין לקרא המגילה במנחה כיון דבקריאת המגילה של בוקר נמשכת ההארה עד לערב.

ובעצם הענין, כדי להבין את סיבת הדבר צריכים אנו לדעת מה היה בפורים הראשון, ומזה נדע מה ענין הפורים בכל שנה ושנה, כ"א יודע את סדר ההשתלשלות של המגילה, נחזור בקצרה,

עיקר ענין המגילה היא מאחר הדברים האלה גידל המלך אחשורוש את המן בגין העיצה שנתן להרג את ושתי ותחתיה באה אסתר, שהיתה אהובה עליו יותר מושתי, שהרי אסתר המלכה נשא אותה מרצונו, אולם ושתי בתו של נבוכדנצר היתה ומצד עצמה נכפתה עליו כמלכה, ובגין עיצה זו בנתיים גודל המן ומתנשא מעל לכל השרים, ולא יכול לסבול את היהודים, ודבר זה קשה לו מאד, על אף שהיה לו את רוב בניו [208 ילדים כמנין רוב], ואפ"ה הפריע לו ענין מרדכי, ובשער הגלגולים כ' האר"י דהמן היה גלגול עשיו שאמר אחי יש לי רב, [זה עוד לא מספיק הוא רוצה את הכל], ומרדכי גלגול של יעקב [ענין זה הוא ענין בפני עצמו], ומחמת כן מחליט להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים עם מרדכי, מגיע למלך אחשורוש, אומר לו אחשורוש אני רוצה יותר ממך באיבוד היהודים אבל מתירא אני מאלוקיהם, ראה מה קרה לנבוכדנצר, אמר לו אלוקיהם של אלו ישן הוא, מה פירוש אלוקיהם של אלו ישן הוא [יתבאר בהמשך].

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, יודע כל מה שנעשה למעלה, רואה שהכל כבר מסודר לגזירה, לוקח את ילדי ישראל ועושה כל מיני פעולות לבטל את הגזירה, ומיהו כיון שהיה עסוק כ"כ בענינים האלה, לא בא הביתה כתוב בספרים שאסתר היתה צנועה נשארת תמיד בבית, ולא יצאה החוצה מעולם, כל כבודה בת מלך פנימה, [לא הלכה לסופר לארבע שעות, ולכך אף אדם לא ראה אותה, בדור הקודם ראו את זה, לאשה היה טוב בבית, לא היה לה צורך לצאת], אולם כאן מרדכי היה טרוד באבלו ולא הגיע הביתה, הוצרכה לצאת כדי להביא אוכל הבית, ראוה שרי אחשורוש ולקחו אותה לבית המלך, אז הבין מרדכי שעל ידה ראוי שייעשה הנס, שהרי אם לא כן מה מצאו בה, אשה בת שמונים, ירקרוקת, ודווקא בה בחר המלך, בהכרח שבשמים יש תזוזה בענין הגזירה, כיון שכך שולח לה מרדכי עם התך ומראה לה את כל ענין הגזירה, ומצוה לה היכנסו למלך לבטל הגזירה,

ואסתר אומרת לו אם הוא ירצה הוא קורא ואני לא נקראתי לבא אל המלך זה שלושים יום לא נכנסים סתם, ומרדכי עונה אל תדמי בנפשך ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות, ואסתר מתרצית בתנאי שתצומו עלי שלושת ימים לילה ויום [א"ל מה קרה שובבי"ם, אי"ז שובבי"ם עכשו, עברנו את השובבים, כבר פסח מה קרה צומות שלושה ימים לילה ויום], אמרה לו נהנו מסעודתו של אותו רשע, השומנים של הבשר הלכלוך של הבשר שנהנו מהסעודה, עדיין נמצא בגוף, וכדי להוריד את הקיטרוג צומו עלי שלושה ימים לילה ויום, ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת, מי זה המלך, אין פירושו אל הבובה שנקראת מלך אחשורוש, אלא אל המלך העליון מלך מלכי המלכים הקב"ה, א"כ אני רוצה להוציא את הקיטרוג, אמר לה אני מסכים אחרי פסח נצום שלושה ימים, אמרה לו לא אם הצום לאחר פסח, גם הכניסה למלך תהיה רק אחרי הפסח, אם אתה רוצה שאכנס עכשיו, אז גם הצומות יהו עכשיו, מיד ויעבור מרדכי אומרים חז"ל עבר על דת של תורה הלך וגזר מיד צומות שלושה ימים לילה ויום על אף שהיה ליל הסדר, ויש מצוה של אכילת כזיתות, מצה, שתית ארבע כוסות, ומצות ההגדה.

בלילה ההוא נרדה שנת המלך, מיד ויבא המן, המן הבין העבא מוכן עם כל התחמושת להרוג את כל היהודים, עד שלא ישאר זכר, אולם רואה שמרדכי היהודי הזה הוא לא מתוכנת, הוא יכול לטרפד את כל התוכניות עם צומות וזעקות, הוא הבין שמרדכי הוא אור גדול השומר על עם ישראל ויכול לטרפד לו את כל התוכניות, מיד נועץ לשלוח יד במרדכי היהודי, מכין את העץ ובא למלך באמצע הלילה בדחיפות, לאמור למלך לתלות את מרדכי היהודי, אבל הכל התהפך, בלילה ההוא נרדה שנת המלך, אומרים חז"ל שנת המלך מלכו של עולם, למה, מה קרה, הקב"ה אסף את כל פמליא של מעלה לשמוע את סיפור ההגדה בבתי ישראל, כמו שבכל שנה כתוב שהקב"ה אוסף את כל

פמליא ויורד לבתי ישראל לשמוע את סיפור יציאת מצרים בבתי בני ישראל, אולם בשנה ההיא ירד הקב"ה ופמליא של מעלה מבית לבית, בית ראשון הבית השוך, טוב אולי בעה"ב חולה, בית שני גם כאן אין סדר אולי מקרה הוא, וכך בית בית, מבית לבית, עד שראו שבכל בתי ישראל אין ליל הסדר, ובמקום שולחן ערוך וסיפור ההגדה רואים איך שכולם באבל שק ואפר יוצע לרבים, מיד בלילה ההוא נדרה שנת המלך.

ומי גרם לכל זה אסתר המלכה במה שביקשה שיגזרו צום ותענית דווקא באותם ימים ולא לאחר הפסח, ולמה לפי שרצתה להראות לקב"ה איך יראה העולם לאחר הגזירה אם לא יתקיימו עם ישראל, מיד שינה הקב"ה את כל ההנהגה למעלה מגדר הטבע.

ואם ננסה לתרגם את הנס עפי"ד רבינו האר"י יתבארו הדברים כן, דהנה כידוע הנהגת כל העולם תלויה בז"א ונוקביה, וזו"ן עצמם תלויים באבא ואימא, ואבא ואימא באריך ואריך בעתיק, ועתיק בא"ק וא"ק באור האין סוף השופע בהם ופועל בהם.

והנה מציאות ז"א ונוק' בזמן המקדש היא מציאות של פנים בפנים, [הארה גדולה מאוד], אולם בזמן החורבן המציאות של ז"א ונוק' היא מציאות של אהור באהור [כלומר הארה רק דרך האחוריים שהיא בחינת הארה נמוכה יותר], והנה בזמן של אסתר המלכה שזה היה בתקופת החורבן של בית ראשון [כמבואר בחז"ל במגילה שאחשורוש חישב לחורבן בית ראשון שבעים שנה וכיון שראה שלא נפקדו ישראל הוציא לכלי המקדש], נמצא שבאותו הזמן היתה בחינת זו"ן בבחינת אהור באהור, אולם כיון שקרב זמן בנין הבית השני ואז היתה צריכה להיות בחינת הפנים בבנין של ביהמ"ק, [שהרי שתי דורות קודם אחשורוש מלכו כורש ודריוש, וכורש נתן הוראה לבנות הבית, ודריוש החיל בבנין המקדש אולם המן ובניו עצרו זאת].

והנה כדי לעבור למצב של פנים מבואר בד' הר"ב דצריך בחינה של נסירה וכדי לעשות מצב של נסירה נצרך לענין הדורמיטא, שזה בחינה שהז"א כביכול ישן, [וכמו שכתוב בפרשת בראשית ויפל ה' אלוקים תרדימה ויישן] ועי"ז נבנית הנוק' בבחינת הפנים וז"א בבחינת האחור ובאה אליו בבחינת פנים ופנים, ותרדימה רוחנית משמעותה הסתלקות המוחין הבאין מז"א מאבא ומאמא [דהיינו הסתלקות הנה"י דאבא ונה"י דאמא], ועי"ז הז"א ישן כביכול, והמוחין הללו נכנסים לנוק' ובונים אותה קודם באחור ואח"כ ענין הנסירה שהנוק' באה אל הז"א בבחינת הפנים ואז נבנית גם בבחינת הפנים, ואח"כ יוצאים ממנה כל המוחין, נכנסים המוחין דאבא ודאמא אל הז"א, ומז"א ניתנים אליה בסוד הייחוד, וכיון שעוד מעט היה צריך ליבנות ביהמ"ק השני, היה ניצרך לבחינת הדורמיטא, כדי להביא את הנוק' למצב של נסירה, ולבנותה למצב של בחינת פנים ממילא נסתלקו המוחין דאז"א מהז"א והיה הז"א בבחינת ישן, וזהו שאמר המן אלוקיהם של אלו ישן הוא.

והנה ידוע דיסוד דאימא מגיע עד החזה, ויסוד דאבא שהוא יותר ארוך מגיע עד היסוד דז"א שהרי הוא יותר ארוך, ונמצא דיסוד דאבא אין לו גילוי, דכשהוא נתון ביסוד דאימא אין לו גילוי, ואפי' כשהוא עובר את אמא מ"מ מכוסה הוא ביסוד דז"א, אולם בשעה שמסתלקים המוחין מז"א וניתנים לנוק' אז בחינת היסוד דאימא ודאבא מגולים שהרי הנוק' היא קצרה, והיסוד שלה הוא יותר קצר, הלכך היסוד דאמא ודאבא עוברים את היסוד דנוק', ועי"ז מתגלית הארת היסוד דאבא ואמא בגילוי גמור ללא שום כיסוי וזה נקראת הארה הנקראת מרדכי מור דרור, מירא דכיא, כלומר אור מיוחד, אור זך ונקי, וזהו ומרדכי יצא מלפני המלך, מרדכי יוצא מלפני המלכות בגילוי גמור.

והנה ידוע, שבחינת מרדכי שזה יסוד דאבא, הוא בחינת משה רבנו בחינה של תורה, ולכך המגילה נקראת ספר ונקראת איגרת, נקראת ספר להורות על הבחינה של יסוד אבא שנגלית דהיינו בחינה של תורה בחינה של ספר, ומאידך נקראת איגרת פושטה כאיגרת, להורות על הגילוי של האור שהיה באותו הזמן.

ואין להק' מה העניין של יום הפורים הרי בכל יום יש נסירה, בחינת הנסירה של היום ההוא, של הזמן ההוא, של כ"ד שעות של אותו יום וכמו שמבואר בד' הרב והרש"ש שבשמו"ע נעשית נסירה באמירת למען שמו באהבה?

והתשובה לזה א. דהארת היסוד דאבא בנסירה של כל יום היא רק לזמן מועט שהרי מיד באמירת מלך עוזר מושיע ומגן מיד באה הנוק' בבחינת פב"פ ואז מסתלקת אותה הארה מן המלכות שהרי במצב של פב"פ הנוק' מקבלת את הארותיה רק מהז"א ולא מאו"א וכמושנ"ת, ב. כל הזמן מתגלה רק היסוד דאבא ורק עטרת היסוד, אולם בלילה ההוא כיון שנרדה שנת המלך וראה הקב"ה שכדי להפוך את הגזירה של המן, אומר רבינו האר"י כיון שהיה צריך בזמן אחשורוש הארה למעלה מדרך הטבע, והארת אבא ואימא בתוך זו"ן היא עדיין הארה בדרך הטבע הנהגה של שכר ועונש, לכך האיר השי"ת הארה מרישא חירא דעתיק דלא אתידע, שזה עוצמה גבוהה מאוד, מה שאין לה אה וריע בשום זמן ואפי' לא במועדים.

וביאור הדברים דמתגלה ביום זה הארת תלת רישין דעתיק י"ל עפי"ד רבינו האר"י שאומר מגלה גימטריא ע"ת, העולה בגימטריא ג' פעמים שם הוי"ה – וטעם הג' היות היינו לפי שבהארת היסוד מתגלים גם ספירות הנצה והוד ובכל ספירה יש בה הוי"ה נמצא דבשלושת הספירות יש ג' הויות, וכל הוי"ה יש בה ארבע אותיות, ועם הכולל י"ג אותיות, והכוונה בזה דבתוך

השלוש הויות מתגלים תלת רישין, שתיים של אריך ורישא עילאה דעתיק, וכשהם יורדים הם יורדים דרך החיורתי ואח"כ דרך הי"ג נימין, ואח"כ דרך הי"ג תיקוני דיקנא, ואח"כ ביסוד דאבא וכך הם מתגלים לחוץ.

וידוע שבכל תיקון יש הוי"ה דמילוי ע"ב, נמצא דבי"ג תיקונים יש י"ג הויות במילוי ע"ב העולים תתקל"ו, ומרדכי ואסתר עולים גם במנין זה, נמצא דהיה לפני כן מרדכי ואסתר, רק הם שמרו על הגחלת, אולם כשהקב"ה רצה להפוך את הטבע נעשה ענין גדולת מרדכי ואסתר, ונתגלית הארה זו בתוך היסוד דאבא וזה התגלה במלכות שזה ההנהגה הטבעית, וזה מה שגרם להפוך את הכל לרעת המן עליו ועל זרעו.

וזהו שאמרו חז"ל חייב איניש לבסומי עד דלא אתידע, תשתה תבטל את מציאות הגוף המפריע לך בעבודת ה' עד דלא אתידע היינו עד שתתפוס את עוצמת האור של הרישא דלא איתידע, ובאמת שרואים זאת בחוש שהרי עד כדי כך גדולה מעלת היום שאפי' באכילה ושתייה האדם מתקן, היצוניות דפנימיות.

ואומר רבינו האר"י דהנס הגדול הוא דהארה זו היא לא הארה שהיתה חד פעמית, אלא גם בכל שנה ושנה בשעת קריאת המגילה מתחדשת הארה זו, ואפי' לעתי"ל כשיבנה ביהמ"ק לא תתבטל הארה זו, ולומד זאת מהפסוק זכרם לא יסוף מזרעם, וזכרם היינו הארת היסוד דאבא שהיתה באותו הדור, לא יסוף מזרעם, היינו דלא תתבטל לעולם,

וההארה זו אין לה אח וריע בשום מקום בעולם, אפי' לא ביזה"כ, ולכך יוה"כ טפל בבחינת ההארה אפי' בההארה הנמצאת בתפילת הנעילה, לאור הנמצא בפורים.

לסיום נסיים בד' החיד"א דכ' שחושב שיום הפורים הוא היום הכי ראוי לגאולה, והסיבה היא פשוטה דסיבת החורבן היא שלא בירכו בתורה תחילה, ואנו ביום זה מברכים תחילה קודם קריאת המגילה, שעניינה גם לימוד תורה, ועוד הרי כתוב בנביאים ציון במשפט תיפדה ושביה בצדקה, כמה צדקה נעשית ביום הזה, ושנאת חינם תיקונו במשלוח מנות להרבות אהבה ושמחה בין איש לרעהו, ובפרט עניין הסעודה הראויה לשמחה בעורו של לוייתן אשר יהא לעת"ל, וזה מלבד ד' האר"י הנ"ל מביחנת עצמות האור המתגלה ביום זה שהוא בחינה מסוימת גבוהה מאד לזכות לביאתו של משיח צדקנו ויה"ר שה' יערה רוח ממרום עלינו ואדם צריך ללמוד את המדרשים ואת ההלכות שעיי"ז זוכה יותר לתפוס את עוצמת האור בדרגה גבוהה יותר כי בזה מכין עצמו לקבל את האור, וקבלת האור תלויה בהכנה, וה' יעזור שנזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

הדור קיבלוה בימי אחשורוש

נמסר לאחר השיעור בדעת אלוקים
יום ג' אור ל"ב אדר ב' תשס"ח

הגמ' שבת פח. ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ואילו בימי אחשורוש חזרו בני ישראל וקיבלו את התורה מאהבה, נמצא שאנו לאחר שקיבלו בני ישראל את התורה אין לנו שום טענת פטור ליפטר

מן הדין דקבלת התורה היתה בכפיה עלינו, שהרי כעת אנו לאחר שקיבלו בני ישראל את התורה מאהבה.

וצריך ביאור באמת מה הפירוש בד' חז"ל דקבלת בני ישראל היתה בגדר כפיה הא בני ישראל אמרו נעשה ונשמע, וכיון שכן מרצונם קיבלו את התורה ולמה נחשב הדבר ככפיה, ולמה קבלתם בימי אחשורוש נחשבת כקבלה מאהבה?

ובהסבר הדברים מבואר הרבה פירושים בסוגיא עצמה, אם זה בפרש"י והמהרש"א ועוד, ואחד הביאורים הוא כזה. דהכפיה שהיתה בשעת מתן תורה היא לא כפיה גשמית אלא כפיה רוחנית, והיינו דמחמת שהיו עם משה רבינו איש האלוקים, נותן התורה, דהיינו מציאות רוחנית גבוהה מאוד בעלת עוצמה, עד שכביכול ראו את הקב"ה דרך משה רבינו ע"ה, ובפרט שהיו במצב של אותות ומופתים כסדר, קריעת ים סוף, ענני כבוד, מן, באר, שליו, זוהי מציאות גבוהה מאוד שאין לשער ואין לתאר.

נתאר לעצמינו דרך דוגמא רק לשבר את האוזן, כידוע שהגאון מהר"ח ויטאל זצ"ל בתחילת לימודו אצל האר"י ז"ל כל מה שהיה לומד היה משכח משום שדרגת האר"י ז"ל היתה דרגה עם עוצמה גבוהה מאוד ואע"פ שהמהרח"ו באותה שעה היה גם בעל מדריגה גבוהה מאוד לאחר שחיבר כבר פירוש על הזוהר ולאחר למדו קבלה אצל רבינו הרמ"ק, מ"מ לגודל קדושת ומדריגת האר"י היה לומד ומשכח, עד שהאר"י ז"ל לקח אותו לכנרת והשקהו כוס מים מבארה של מרים והיה לומד וזוכר עד שלאחר ששתה מבארה של מרים היה כותב את לשונו של האר"י מילה במילה, [שהרי רוב כתבי האר"י שיש לנו היום אינם אלא מה שכתב המהרח"ו מה שלמד עם האר"י], עד שלפעמים כותב בלשון דאינו זוכר מה אמר לו האר"י אם כך או אחרת, עד כדי כך נעשה לבעל זיכרון מחמת כוס אחד שהשקהו האר"י מבארה של מרים.

אם לכך הגיע מהרח"ו באותה שעה אצל האר"י, מכה שתיה של כוס מים מבארה של מרים, יש ללמוד ק"ו באיזה מצב ובאיזה מדריגה גבוהה היו בני ישראל בשעת יציאתם ממצרים במצב שהיו שותין כסדר כסדר מבארה של מרים, ואוכלין מן, ומוקפים בענני כבוד, אין לנו מושג באיזה דרגה רוחנית גבוהה היו באותה שעה, נטולים מכל עניני עוה"ז, ופשיטא שבדרגה גבוהה כזו יאמרו נעשה ונשמע, אולם כשהגיעו לארץ ופסקו הענני כבוד ובארה של מרים והמן, והיו צריכים לחרוש את האדמה ולזרוע ולקצור ולטחון ולאפות, התחילו להרגיש אנוסים בעצם הקבלה של התורה, דבמצב כזה תורה מה תהא עליה.

דרך מליצה מספרים כמדומה בשם המגיד מדובנא או הח"ת, על יהודי שתבעו עשיר גדול לדין תורה על שגרם לו נזק, ששכרו להסיעו ליריד, והלה תעה בדרך, ועד שהגיעו למחוז הפצם, העשיר הפסיד את הזמן של היריד ונגרם לו נזק, ומחמת כך תבעו לדין תורה, בדין תורה פסקו הדיינים שבעל העגלה חייב לשלם לעשיר על הנזק שנגרם לעשיר, קם אותו יהודי ואמר לדיינים שיש לו השגה על הפסק, שהרי משה רבינו נתן את התורה בסיון שזה זמן של קיץ ואין הימים מעוננים, והדרכים יפות, ולכך פסק דבעל העגלה חייב, אולם הנסיעה הזו היתה בחורף, ימים מעוננים בזמן שגשם ושלגים ברחובות, ויתכן דבמקרה זה הוא פטור.

או דרך דוגמא יש פעמים שאדם הולך לדרשה והדרשן מלהיב את הלבבות לצורך מעשה צדקה לענין מסוים ומתוך ההתלהבות של הדרשה, בשעת המגבית כששואלין אדם כמה מוכן להתחייב אז זה אומר אלף וזה אלפיים, וכן ע"ז הדרך, אולם לאחמ"כ כשבאים לגבות ממנו את הסכום שנדרר אז מתפלא, אני אמרתי סכום כזה? דבשעה הזו הוא כבר לא באותה התלהבות שהייתה לו בעת הדרשה, ומתפלא על עצמו איך נתחייב בכזה סכום, וקורה לזה כפיה.

וכעין זה הרגישו בני ישראל בשעת כניסתם לארץ כשבטלו ענני הכבוד והמן והבאר, פתאום אין להם את משה רבינו אשר פניו כפני חמה, אלא את רק יהושע אשר פני יהושע כפני לבנה, הרגישו מין מציאות של כפיה בקבלתם את התורה שאמרו נעשה ונשמע, אולם בימי אחשורוש הדור קיבלוה מאהבה, שהרי אז היו ללא משה רבינו ללא קריעת ים סוף ללא עננים ללא בארה של מרים, ללא מן, ובכל זאת הגיעו להכרה שלעבור על התורה לא לשמוע בקול מרדכי זה עצמו חורבן, וכיון שכן הרי זה קבלה מאהבה.

ובעצם הדבר ראו בחוש איך שהריחוק מהשי"ת אי השמיעה לדברי מרדכי, הנהנו מסעודתו של אותו רשע, גרמה להם גזירת שמד, ומאידך כשהזרו לשמוע בקול מרדכי ושבנו אל ה' הכל נשתנה, איך שאין טבע, הטבע עצמו נמס, שהרי העץ שהיה מוכן לתלות את מרדכי עליו נתהפך ותלו עליו את המן, וכל שונאי ישראל אשר חשבו לנקום ביום זה מאויביהם אדרבה נתהפך יום זה ליום שנקהלו היהודים להרוג בשונאיהם, והכל בזכות ששבנו לשמוע בקול ה' הלכך הגיעו להכרה של קבלת התורה מאהבה.

